

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
---	--	---

Назва курсу	БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
Викладач	Анна ОРЛОВА, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 076 «Підприємництво та торгівля» Освітньо-професійна програма: «Торгівля, електронна комерція та підприємництво»
Контактний тел.	0504527525
E-mail:	annorlova555@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів, що забезпечує отримання здобувачем фундаментальних знань у галузі торгівлі та є базовою для здобуття подальшої освіти

	за спеціальністю.
--	-------------------

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Безпека діяльності підприємств» є формування у здобувачів теоретичних знань і практичних навичок щодо забезпечення безпеки діяльності бізнес-організацій.

Завдання вивчення дисципліни: ознайомлення з особливостями системи забезпечення організації безпеки бізнесу; вивчення теоретичних засад та одержання практичних навичок оцінки та аналізу складових безпеки бізнес-організацій; формування сучасного економічного мислення та світогляду здобувачів щодо систем захисту бізнес-організацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

Інтегральну компетентність

Здатність усвідомлювати, аналізувати та забезпечувати безпечні умови діяльності підприємств у різних сферах господарювання, застосовуючи сучасні методи оцінки ризиків, нормативно-правову базу та превентивні заходи.

Загальну компетентність

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища

Спеціальну компетентність

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності.

ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур.

2. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркоких навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

3. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Завдання
1	2	3	4
Змістовний модуль № 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ. ВИДИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ			
1	Тема 1. Теоретичні основи економічної безпеки ПІДПРИЄМСТВ. Сутність економічної безпеки підприємства. Структура економічної безпеки підприємства. Рівень економічної безпеки підприємства. Мета та основні функціональні цілі економічної безпеки. Система захисту економічної безпеки підприємства. Суб'єкти та об'єкти. Система захисту економічної безпеки підприємства. Концептуальні моделі при командно-адміністративній економіці. Принципи економічної безпеки підприємства. Чинники, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства.	10	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
2	Тема 2. Безпека бізнес-організацій в політико-правовій сфері. Політико-правова безпека підприємства. Зовнішні та внутрішні загрози політико-правової безпеки підприємства. Причини виникнення зовнішніх та внутрішніх негативних впливів. Оцінювання рівня політико-правової складової безпеки бізнес-організацій. Показники безпеки підприємства у політико-правовій сфері.	10	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
3	Тема 3. Техніко-технологічна безпека та її складові. Інноваційна безпека бізнес-організацій. Сутність техніко-технологічної безпеки. Суб'єкти та об'єкти техніко-технологічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози техніко-технологічній безпеці. Підсистеми техніко-технологічної безпеки. Складові техніко-економічної безпеки виробничого підприємства. Основні етапи організації системи техніко-технологічної безпеки. Оцінка рівня техніко-технологічної складової економічної безпеки. Інноваційні підприємства. Інноваційна безпека. Об'єкти інноваційної безпеки підприємства. Мета інноваційної безпеки. Суб'єкти інноваційної безпеки підприємства. Внутрішні загрози інноваційній безпеці. Зовнішні загрози інноваційній безпеці. Основні етапи організації системи інноваційної безпеки підприємства. Оцінювання рівня інноваційної складової безпеки підприємства.	10	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
4	Тема 4. Інформаційна безпека як вагома складова економічної безпеки бізнес-організацій. Сутність інформаційної безпеки в	10	Усне опитування. Тестування.

	бізнесі. Суб'єкти та об'єкти інформаційної безпеки. Принципи забезпечення інформаційної безпеки. Загрози інформаційній безпеці. Концептуальна модель безпеки інформації. Цілі моделі інформаційної безпеки підприємства. Завдання інформаційної безпеки. Методи та засоби захисту інформації бізнес-організацій. Показники інформаційної складової безпеки підприємства.		Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
5	Тема 5. Інтелектуальна та кадрова складові безпеки бізнес-організацій. Інтелектуальна безпека бізнес-організацій. Інтелектуальні ресурси. Елементи інтелектуальних ресурсів. Знання: явні, неявні, формалізовані, неформалізовані. Особливі характеристики інтелектуальних ресурсів. Оцінювання рівня інтелектуальної складової безпеки підприємства. Напрями та способи охорони інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Авторське право. Кадрова безпека підприємства. Комплексні об'єкти кадрової безпеки. Спеціальні об'єкти кадрової безпеки. Суб'єкти кадрової безпеки підприємства. Загрози кадровій безпеці підприємства. Складові кадрової безпеки. Оцінювання рівня кадрової складової безпеки підприємства.	14	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
Змістовний модуль № 2. ФІНАНСОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ ТА КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ			
6	Тема 6. Фінансова безпека бізнес-організацій. Фінансова безпека бізнесу. Характеристика фінансової безпеки. Стратегія фінансової безпеки підприємства. Небезпеки і загрози фінансової безпеки. Діагностика рівня фінансової безпеки бізнес-організацій. Принципи проведення діагностики рівня фінансової безпеки. Етапи діагностики фінансової безпеки підприємства. Інструментарій фінансової діагностики. Індикатори фінансової безпеки підприємства. Показники оцінювання фінансової безпеки підприємства. Сутність управління фінансовою безпекою підприємства. Управління системою фінансової безпеки підприємства. Система антикризового фінансового управління.	14	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
7	Тема 7. Безпека бізнес-організацій в екологічній сфері. Силова безпека. Екологічна безпека підприємства. Суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки підприємства. Загрози екологічній безпеці підприємства. Мета екологічної безпеки підприємства. Етапи розробки системи упередження екологічних загроз діяльності підприємства. Показники екологічної безпеки. Силова (фізична) безпека бізнес-організацій. Суб'єкти та об'єкти силової (фізичної) безпеки підприємства. Загрози силовій (фізичній) безпеці підприємства. Мета силової (фізичної) безпеки. Завдання силової безпеки підприємства. Показники силової безпеки.	10	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
8	Тема 8. Ділова (корпоративна) розвідка. Бізнес-розвідка. Маркетингова розвідка. Конкурентна розвідка. Стратегічна бізнес-розвідка. Оперативна бізнес-розвідка. Розвідка і шпигунство. Завдання бізнес-розвідки. Методи бізнес-розвідки. Служби бізнес-розвідки.	12	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
9	Тема 9. Служба безпеки як основний підрозділ, що відповідає за безпеку підприємства. Служба безпеки фірми. Завдання служби безпеки. Функції служби безпеки. Управління безпекою підприємства. Особливості підбору персоналу для роботи у службі безпеки. Відбір, підготовка й використання охоронців. Основні напрями охоронної діяльності служби безпеки. Структура охоронної діяльності. Охорона грошових коштів. Гарантування безпеки персоналу.	14	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.

10	Тема 10. Комерційна таємниця на підприємствах як об'єкт безпеки. Недобросовісна конкуренція як загроза безпеці підприємства. Сутність і значення комерційної інформації. Комерційна інформація. Типові відомості, що становлять комерційну таємницю. Рівні інформації фірми, що становить комерційну таємницю. Конфіденційна інформація. Комерційна таємниця підприємства. Ділова інформація. Класифікація відомостей, що становлять комерційну таємницю. Механізм визначення переліку інформації, що становить комерційну таємницю. Недобросовісна конкуренція. Форми недобросовісної конкуренції. Методи викрадення таємниць підприємства. Форми і методи економічного шпигунства. Канали витоку інформації. Функціональні канали витоку інформації у приміщенні. Технічні можливості порушника з перехоплення мовної інформації. Охорона таємниць підприємства.	16	Усне опитування. Тестування. Презентації індивідуальних завдань. Вирішення ситуаційних завдань та кейсів.
	Разом	120	

4. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 30 балів, другий рубіжний контроль – 30 балів; 40 балів виносяться на іспит. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів. Більш детальний розподіл балів відображено в курсі на платформі Moodle.

Критерії оцінки заліку:

- оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:
 - всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
 - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
 - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
 - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
 - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
 - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Рекомендована література

Базова

1. Безпека підприємництва : моногр. у складі міжнар. автор. кол. / [Рибальченко Л. В., Рижков Е. В., Тютченко С. М. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 180 с.

2. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г.В. Ситник, Г.В. Блакита, Н.М. Гуляєва та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. унт, 2020. 284 с

3. Економічна безпека підприємства. За заг. Ред. А. М. Дідика. Львів : НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.

4. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / О.С. Марченко; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. – Харків : Право, 2022. – 246 с.

5. Основи забезпечення економічної безпеки підприємництва: навч. посібник для слухачів магістратури / Л. В. Рибальченко, О. О. Косиченко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 120 с.

6. Отенко І.П. Економічна безпека підприємства: навч. посібн. / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. Харків : ХНЕУ, 2019. 251 с.

7. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія

банківської справи Національного банку України»; за заг. ред. д-ра. екон. наук, проф. С.М. Фролова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2019. 333 с

8. Черевко О.В. Управління системою економічної безпеки суб'єктів господарювання : обліково-аналітичне забезпечення : монографія / Черевко О.В., Мігус І.П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. Черкаси, 2019. 198 с.

Допоміжна

9. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія. К. : НІСД, 2019. 428 с.

10. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління: монографія за ред. д.е.н., проф.. Т.А. Васильєвої, к.е.н., О.Б. Афанасьєвої. Суми : «Ярославна», 2018. 488 с.

11. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки: [колективна монографія у 2-х т.]. Дніпропетровськ : «ФОРМ Дробязко С.І.», 2019. Т. 2. 349 с.

12. Економічна безпека та конкурентна розвідка: конспект лекцій: пер. з рос. / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, Л. В. Ширяєва [та ін.]; за ред. В. І. Захарченка. – О.: Бахва, 2018. – 520 с.

13. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник / Б.М. Андрушків, Л.Я. Малюта. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2016. 180 с.

14. Меліхова Т. О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність : монографія. Херсон : Гельветика. 2018. 632 с.

15. Основи бізнесу: навчальний посібник / Доброва Н.В., Осипова М.М. – Одеса: Бондаренко М. О., 2018. – 305 с.

16. Основи забезпечення економічної безпеки підприємництва: навч. посібник для слухачів магістратури / Л. В. Рибальченко, О. О. Косиченко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 120 с.

17. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / З. Б. Живко, О.В. Черевко, Н.В. Зачосова, М.О. Живко, О.Б. Баворовська, В.О. Занора; за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.

18. Птащенко Л. О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навч. посіб. К. : ЦУЛ. 2018. 320 с.

19. Hryhoruk P. M., Khrushch N. A., Chuniak O. V. Conception of modeling the system of ensuring financial economic security. *Scientific Bulletin of Polissia*. 2019. Vol. 17. Issue 1. P. 158-165.

20. Vivchar O., Krzywkowska J., Mykhailyshyn L., Kohut-Ferens O.

Information-analytical provision of financial security of industrial enterprises: determinants, evaluation of indicators and mechanisms of strength. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol. 6. No. 3-4 (2019). 57-68. URL: <http://jpnu.pu.if.ua>

Інформаційні ресурси

21. https://biz.ligazakon.net/analitics/212816_bezpeka-bznesu-pd-chas-vyni-top-10-porad-kervniku – Безпека бізнесу під час війни: ТОП-10 порад керівнику

22. https://biz.ligazakon.net/analitics/208905_bezpeka-bznesu-top-3-rekomen-datsy-dlya-sluzhb-bezpeki-u-2022-rots – Безпека бізнесу: топ-3 рекомендації для служб безпеки у 2022 році

23. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 436- IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності, Протокол №1 від «28» серпня 2025 р.